

Jogokért terület

**Beszélgetés dr. Balogh Sándor nyugalmazott egyetemi tanárral, az
Amerikai Magyarok Országos Szövetségének elnökével**

Dr. Balogh Sándor a harmincas évek elején született, mindössze néhány kilométerre a gyékényesi határátkelotól. Mégis a múlt héten járt eloször a Délvidéken. De ez még csak hagyján: több mint harminc esztendeig a szülőhazáját sem láthatta. Egészen 1989-ig, a kommunizmus magyarországi bukásáig. Azóta rendszeresen hazajár. Amerikában élő magyarként - otthonról haza.

A Vajdasági Magyar Szövetség meghívásának eleget téve Autonómiatörekvések címen előadást tartott a múlt héten Szabadkán és Újvidéken dr. Balogh Sándor nyugalmazott egyetemi tanár, az Amerikai Magyarok Országos Szövetségének elnöke. Balogh professzor úr 1956-ban emigrált az Egyesült Államokba, ahol a tanulmányai befejezése után 28 évig politológiát és közgazdaságtant oktatott a New York állambeli Hadson Walley-i egyetemen.

- Tanár úr, hány nemzettársunk él az Egyesült Államokban?

- A legutóbbi népszámlálási adatok szerint körülbelül másfél millió olyan lakos él az Államokban, akinek apai vagy anyai ágon "köze" van a magyar nemzethez. A másfél millióból azonban mindössze 200 ezren érdeklődnek élénken a nemzet sorsa és a politika iránt. Ok sem aktivisták mindannyian, de érdeklődést mutatnak, és a támogatásukra is lehet számítani.

- Kisebbségi szakértóként Ön a közelmúltban könyvet írt a nemzetiségi problémákról és azok lehetséges megoldásáról Autonómia és az új világregnd címmel. Véleménye szerint milyen lesz ez az új világregnd?

- Az az igazság, hogy a címben az önrendelkezés szót használtam volna szívesebben, de a kiadóm úgy döntött, hogy az autonómia rövidebb és frappánsabb. Az új világregnd kifejezést pedig László Ervintól kölcsönöztem. Tíz-tizenkét évvel ezelott o volt ugyanis az első tudós ember, aki nyíltan ki merte mondani, hogy nem olyan világregndre van szükség, amelyet világekormány irányít. Éppen ellenkezőleg: Minden népcsoportnak meg kell adni az autonómiát, hogy a minimálisra csökkenjenek a súrlódási felületek a különböző nyelvű, vallású és kultúrájú nemzeti közösségek között.

- Ha már az autonómiánál tartunk: Ön szerint milyen önrendelkezési forma lenne alkalmazható és megvalósítható a Kárpát-medencében kisebbségben élő magyar nemzeti közösségek esetében?

- Sajnos, egy olyan önrendelkezési forma sem létezik, amely egy csapásra megoldaná az anyaország határain kívül élő magyar közösségek helyzetét. Ebből adódóan a helyi viszonyokat mérlegelve kellene a különféle önrendelkezési formák dönteni: ahol a magyarság többséget képez, ott területi autonómiát, ahol az összlakosság

fele vagy annál kevesebb a magyar nemzetiségu, ott úgynevezett részarányos autonómiát, ahol pedig szórványban él a magyarság, ott személy elvu autonómiát kellene alkalmazni. El kell azonban azt is mondanom, hogy pillanatnyilag ennek vajmi kevés az esélye. Egy 1960-ban elfogadott ENSZ-határozat ugyanis megtilt mindennemu határmódosítást.

- Mi köze mindennek az autonómiához?

- Nagyon is sok köze van. És ezt nem csak én állítom: több nemzetközi jogász szerint is eljött az ideje annak, hogy ne területet, hanem emberi jogokat védjünk. Magyarán: ha egy államvezetés makacsul megtagadja a kisebbségi jogok tiszteletben tartását, nem szabad, hogy a "határai mögött" védelmet élvezzen. Merthogy manapság ez történik, de ha az ENSZ hatályon kívül helyezné a határok sérthetetlenségére vonatkozó határozatát, gyökeresen megváltozna a helyzet, hiszen azon nyomban alkalmazható lenne a jogokért területet elv. Ennek lényege abban van, hogy a többség döntheti el: jogokat vagy területet ad-e a kisebbségnek.

- Ön elképzeltetnek tart egy ilyen fordulatot a nemzetközi politikában?

- A politikában minden elképzeltet. A nyugati és a tengerentúli magyar emigráció mindenesetre azon fáradozik, hogy kieszközölje a nemzetközi jogi keretek megváltoztatását. Ez a minimum. Addig sajnos a többség jóindulatára vagyunk bízva. Abból pedig, mint tudjuk, általában nem sok jó származik. Itt azonban fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy mi kizárólag a tárgyalásos úton való és létrejövő megoldások hívei vagyunk, és az eroszakot a lehető leghatározottabban elítéljük. Az értelmetlen vérontás ugyanis nem vezet sehová. Ugyanakkor azt is el kell mondanom, hogy tárgyalni is tudni kell. Foleg olyan fontos kérdésekről, mint amilyen az autonómia. Amerikai tapasztalat, hogy az ilyen tárgyalások során nem szabad minden lapot előre kiteríteni, mert azzal behozhatatlan elonyhöz juttatjuk a szemben álló felet. Ehelyett azt kell elérnünk, hogy tárgyalóasztalhoz üljünk. Ott majd lesz elég idonk elmondani, hogy mit szeretnénk és hogyan. És ha már leültünk, nem szabad se túl sokat, se túl keveset kérnünk, mert ha túl sokat kérünk, azon nyomban ránk sütik, hogy szélsőségesek vagyunk, ha viszont túl keveset, akkor lóvát tehetnek bennünket, és rögtön teljesítik. A legfontosabb azonban mégis az, hogy olyan eredményt érjünk el, amelyik mindkét fél számára lehetővé teszi, hogy gyoztesként tüntethesse fel magát az övéi előtt. Ezen áll vagy bukik a dolog. Nagyon nehéz ugyanis elérni, hogy valaki vesztesként távozzon a tárgyalóteremből.

- Mit jelent az Ön számára az a szó, hogy demokrácia?

- A szó eredetileg népuralmat jelent, csakhogy a történelem során már számtalanszor érvényesült az az örök igazság, hogy a nép közvetve nem képes önmaga kormányzására. A modern demokrácia inkább az egyenlőséget és bizonyos keretek közötti egyéni szabadságot jelenti számomra. A valós demokráciában minden személynek - ez az alapja az önrendelkezési jognak is - joga van demokratikus kormányzásra. Egy kormány pedig attól és akkor demokratikus, ha nem szól bele az ember magánügyébe. Egyszóval a kormány csak foglalkozzon a közügyekkel, de ahhoz semmi köze, hogy megnosulók-e vagy sem. Meg ahhoz sem, hogy milyen templomba járok. Az az én magánügyem, és senkinek semmi köze hozzá. Se embernek, se kormánynak. Akkor beszélhetünk tehát valós demokráciáról, ha bizonyos törvényes kereteken belül minden egyénnek megvan az autonóm joga arra, hogy olyan nyelven beszéljen, olyan iskolát alapítson, és olyan vallást gyakoroljon, amilyet akar.

- Amerikában azt teheti?

- Nagyjából igen.

- Akkor Ön most magyar vagy amerikai?

- Én mindkét országnak állampolgára vagyok, de egyiknek sem vagyok alattvalója. Az amerikai törvények szerint ugyanis mi vagyunk a "fonökök", a köztisztviselők pedig a nép "szolgái". Elvben ennek Magyarországon is így kellene működni, azzal a különbséggel, hogy ott én nem fizetek adót, és nem is szavazhatok. Számomra ez azt jelenti, hogy mindkét állam kormányától független vagyok. Magyarán: bárkirol bármit mondhatok, senki sem vonhat felelősségre érte. És ha valakinek nem tetszik a véleményem, legfeljebb majd elhatárolja magát tőle. Visszatérve az eredeti kérdésre: Amerikában élő magyar vagyok, és ez ott nem jelent különösebb nehézséget, hiszen az imént már említettem: Amerikában nagyjából demokrácia van. Meg aztán Kennedy elnök is azt mondta: aki nem jó ír, olasz vagy magyar, az jó amerikai sem lehet.

- Köszönöm a beszélgetést, és további jó egészséget kívánok a Tanár úrnak!

BÚS Ottó

Így írnak rólunk ...

Hét Nap, 2001. június 6.